

RHODODENDRON-KERHON LAJIESITTELY

Osmo Jussila

Rhododendron vernicosum

Franchet, J. Bot. (Morot). 12: 258. 1898.

亮叶杜鹃 liang ye du juan (Kiina)

Jadealppiruusu (nimiehdotus)

*alasuku Hymenanthes**sektio Ponticum**alasektio Fortunea*

Ainavihanta 1-5(8) m korkea pystykasvuinen ja tiheäoksainen pensas tai pieni puu. Runko vaalean tai tummanruskea, karheakaarnainen. Uudet versot ja pyöreät kukkanuput sitkeän liimamaisen vahan peitossa, suojuslehdet ovat punaiset. Lehdet soikeat tai pitkänpyöreät 6-12cm x 3-5 cm:n kokoiset. Lehden tyvi on pyöreä tai herttamainen, yläpinta vahamainen ja himmeän tuoreen vihreä, alapinta sinivihreä, lehden alapinnalla voi olla yksittäisiä karvoja.

Kukinta pian lehtien puhkeamisen jälkeen, kartiomaisessa kukinnossa 5-12 kukkaa. Kukat ovat avoimen suppilomaiset, terälehtiä 6-7. Teriö on 3,8-5 cm pituinen. Kukan väri on vaaleanpunainen ja siinä on punainen tai violetti pilkutus. Kukka ei yleensä tuoksu. Heteitä 14 kpl, emi on heteitä lyhyempi ja siinä on punaista karvoitusta.

Luontaisilla kasvupaikoillaan laji kukkii huhtikesäkuussa, meillä toukokuun lopulla.

Kotimaa: **Kiina**;

Vuoristoissa metsänreunoissa ja avoimilla paikoilla jokien varsilla 2700–4300 mmpy Lounais-Gansussa, Qinghain kaakkois-osissa, Yunnanin ja Sichuanin länsiosissa.

Kestävyys :

Englanti H4-5 (Cox; -23°C)

Saksa Winterschutz!

Tanska (RF) -25°C,

Suomi la...?

Jadealppiruusu on saanut tieteellisen lajinimensä *vernicosum* hauskan erheen seurauksena. Nimi tarkoittaa kiiltävää tai lakattua, ja kuitenkin kasvin lehdet ovat täysin kiillottomat. Niitä peittää vahakerros, joka lehteä lämmitettäessä muuttuu kiiltäväksi. Kerrotaan, että kun isä Soulie löysi lajin Tongolosta, Sichuanista 1893, hän joutui kuivaamaan näytteeksi ottamiaan lehtiä nuotiolla, ja lajin nimesi myöhemmin Franchet saamiensa kiiltävien näytteiden perusteella.

Laajalla alueella Kiinan keskiosissa luontaisena kasvava jadealppiruusu on hyvin monimuotoinen. Siihen on liitetty useita aiemmin omiksi lajeikseen kuvattuja paikallisia muotoja. Laji muistuttaa kiinalaisia lähisukulaisiaan *R. oreodoxa* ja *R. decorum* ja näitä voi olla vaikea erottaa toisistaan. Lajien erot-

tamiseksi parhaiksi tuntomerkeiksi kuvataan jadealppiruusun emin punaista karvoitusta ja kukkien tuoksuttomuutta. Kotimaassaan jadealppiruusu saavuttaa usein avoimilla paikoilla pienen puun mitat, mutta jäänee meillä pensasmaiseksi. Se muodostaa pallomaisen latvuksen ja keväällä puhkeavat suuret vaaleanpunaiset kukat täydellisen pyöreistä nupuista. *Fortunea*-alasektiolle tyypilliset avoimen kellomaiset kukat voivat olla halkaisijaltaan jopa 10 cm ja ne puhkeavat varhain keväällä, meilläkin jo toukokuussa. Ne eivät kuitenkaan ole kovinkaan hallanarkoja.

Meillä laji on kestävyytensä äärirajoilla ja kun sen luontainen kasvualue on laaja, löytyy valikoimasta myös meille liian arkoja alkuperiä. Meidän tulisikin hankkia lajin siemeniä Gansusta, varmistaaksemme tämän upean lajin kotiutumisen puutarhoihimme.

Olen kasvattanut siemenestä jadealppiruusua Naantalissa n. 10 vuotta, ja pensaiden määrä on vuosien saatossa vähentynyt. Osan olen myynyt ja jotkut ovat heittäneet henkensä syystä tai toisesta. Viimeinen lajin edustaja Naantalissa on nyt n. metrin korkuinen, eikä ole vielä päässyt kukintaikään.

Jadealppiruusun kerrotaan olevan arka patogeeneille, joten se tulisikin istuttaa mahdollisimman ilma-vaan kasvualustaan.

Ruissalossa jadealppiruusu on viihtynyt jo vuosikymmeniä, joskin kukkia siinä on näkynyt vain erittäin edullisten kasvukausien ja talvien jälkeen. Niinä vuosina joina kukinta on onnistunut, olen käyttänyt jadealppiruusua risteytyspartnerina, ja se on periyttänyt mukavasti kauniin lehvästönsä ja suuret vahamaiset ja kestävät kukkansa myös jälkeläisilleen. Kukkien hyvänä ominaisuutena voi mainita vielä sen, että kukinnan lopussa teriöt varisevat kokonaisina, jäämättä "tiskirätteinä" makaamaan pensaanksi oksille.

R. vernicosum Tukholmassa Bergianskan puutarhassa. Kuva © K. Theqvist

